

Redescoberta de la sensualitat

Una novel·la clàssica per a paladars avesats i exigents

D.H. Lawrence. *Dones enamorades*. Trad.: Jordi Arbonès. Edhasa. Barcelona, 1990. 702 pàgines.

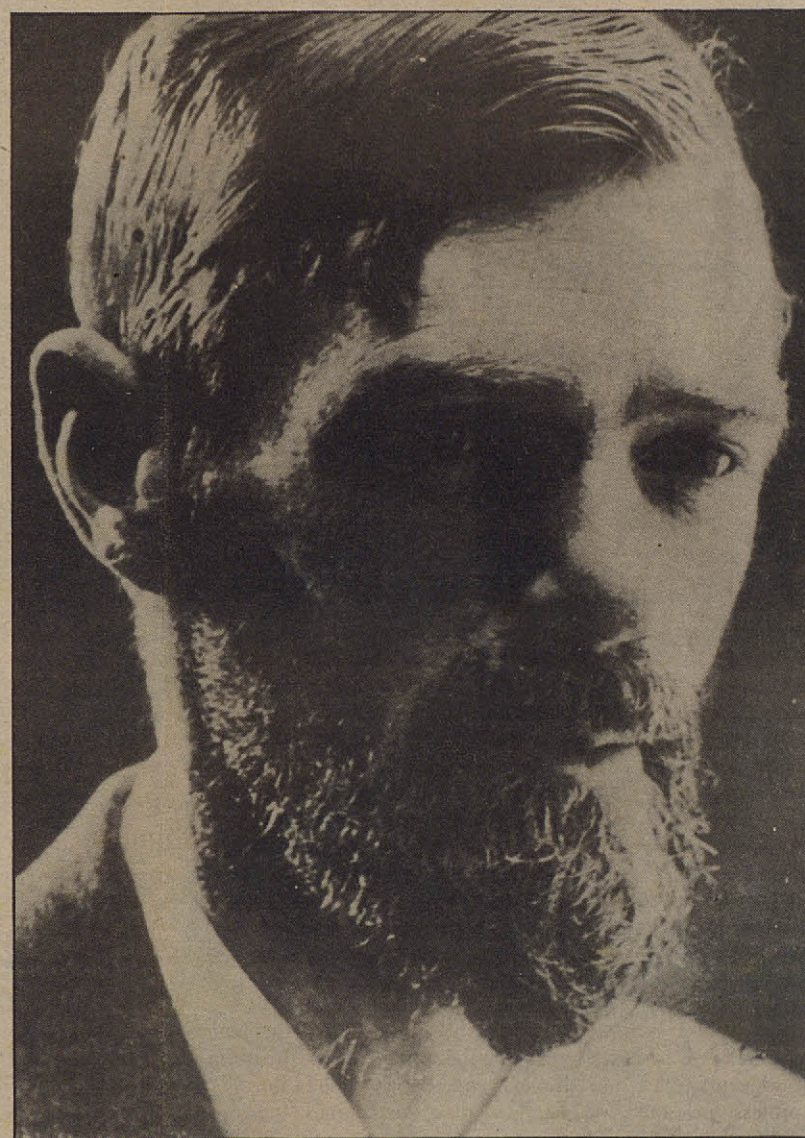
Isabel Monsó

Apetició d'un jove escriptor que li demanava consell sobre com esdevenir un poeta de vàlua i de renom, Rainer Maria Rilke va escriure durant els anys 1903 i 1904 una sèrie de cartes en què descrivia alguns dels aspectes més desconeguts de la creació literària i definia la vinculació de l'escriptor amb la realitat. En una d'elles en què tracta l'amor i les relacions sexuals, diu: "la voluptuositat sensual és una experiència gran, una experiència infinita que ens és donada, un saber del món que aplega la plenitud i l'esplendor de tota la saviesa". Aquesta carta, juntament amb d'altres que envià al mateix destinatari, va tenir un únic lector durant més de vint anys, fins al 1929, que va ser quan, tres anys després de la mort de Rilke, es va publicar al volum *Cartes a un jove poeta*.

D.H. Lawrence, que va morir l'any 1930 després d'una llarga i esgotadora malaltia pulmonar, mai no va llegir aquest paràgraf; no en va tenir l'oportunitat. Però, coneixent la seva obra, ho sembla ben bé, de fet. Aquesta frase del poeta txec sintetitza, amb una esfereïdora precisió, els arguments que David Herbert Lawrence defensava, infatigable i insistent, a les seves voluminoses novel·les: *Fills i amants*, *Dones enamorades*, *L'amant de lady Chatterley*... La seva apologia de la

sensualitat, de l'instint original que la civilització s'ha entestat a dissimular, es va convertir per a aquest escriptor anglès en una mena de compromís literari que, és clar, al si d'una societat escrupolosament puritana i benpensant, li va costar força maldecaps i el va instigar a canviar diverses vegades de residència: Austràlia, Nou Mèxic, França... La publicació de les seves primeres novel·les, *The White Peacock* (1911) i *Fills i amants* (1913), ja va despertar les suspicàcies dels censors, que s'hi abraonaren i les esporgaren a gust. I això va ser una de les constants de la seva vida: crítiques, reprimacions, crispació, escàndols...

Diu que no hi ha mal que per bé no vingui, i en aquest cas la saviesa popular té raó, perquè va ser precisament això el que el va catapultar a la fama. No és pas casualitat que siguin ben pocs els que s'han interessat per la producció assagística, pels seus llibres de viatges o pels seus poemes, en canvi, ¿qui no ha sentit una certa curiositat per *Fills i amants*, *Dones enamorades* i, sobretot, per *L'amant de lady Chatterley*? ¿Qui s'ha pogut estar de fullejar-les o, potser, fins i tot de llegir-les amb la peregrina intenció de trobar-hi una punta d'immoralitat? Doncs, si és així, malament rai, perquè els anys no passen en va i, a hores d'ara, aquestes novel·les amb prou feines escandalitzarien l'àvia més repatània. Ja n'hem vistes de tots colors. I molt millor així: un cop s'han esvaït els prejudicis morals sobre la minuciositat amb què Lawrence hi descrivia les relacions físiques, aquestes novel·les

prenen el valor autònom que els confereix el fet de ser ficcions literàries, l'equànime impunitat de la literatura.

En aquest sentit, *Dones enamorades*, que va escriure l'any 1921, era potser la menys escandalosa de totes: no hi ha insinuacions incestuoses ni tampoc fogosos jardins. Només hi ha dues parelles que descobren l'atracció física i que decideixen casar-se; aquesta és una novel·la amb una tesi més subtil: que per aconseguir un feliç equilibri, cal restituir a l'amor el seu senti original, més primitiu, més instintiu, més sensual, al marge dels prejudicis ètics que imposa la societat. Curiosament, les dues protagonistes, la Gudrun i l'Ursula, a les quals Lawrence atorga una intuïció natural del sexe i de la sensualitat, no dubten a arriscar-ho

tot per lliurar-se de ple a l'amor. Per exemple, el narrador omniscient diu de l'Ursula: "Ella creia que l'amor ho era tot. L'home s'havia de retre a ella. Ella se l'havia de beure fins a les escorrialles. Si d'una manera absoluta esdevenia el seu home, a canvi seria la seva humil esclava tant si ho volia com si no". En Birkin i en Gerald, "en canvi, són incapaços d'entendre l'amor d'aquesta manera i li atribueixen un valor més aviat intel·lectual o volitiu. Tan sols en Birkin, després de llargues disquisicions sobre la natura i la incapacitat de l'home d'adequar-se a aquest medi, descobreix el component animal de la persona i, finalment, aconsegueix la felicitat de la sintonia entre l'instint i la ment. En Gerald, per contra, mai no arriba a aquesta conclusió i això l'aboca irremissiblement a un dramà-

Després de cinquanta anys de la seva aparició pública, ens arriba 'Dones enamorades' en una excel·lent traducció de Jordi Arbonès

AVUI

tic desastre final. Vist així, *Dones enamorades* sembla una ficció moral de la qual es desprèn que fins i tot la pròpia supervivència deriva de l'acceptació dels instints que emanen de la sensualitat.

No cal dir que, en bona part, D.H. Lawrence arribà a aquesta curiosa deducció sota els efectes de les lectures apassionades que féu de Sigmund Freud i dels seus sequaços, amb les idees dels quals combregava a ulls clucs. En certa manera, li semblà descobrir-hi la confirmació científica d'allò que ell sempre havia intuït i que constitueix el nucli central de les seves novel·les. La fascinació que sentí per la psicoanàlisi quedà al descobert en la parafernàlia terminològica que usa indiscriminadament (parla, per exemple, de la *consciència fàl·lica* i de coses per l'estil, com si res), però, especialment, la descobrim en l'acurat tractament psicològic dels personatges, invariablement sotmesos als judicis d'un narrador omniscient que ens descriu amb detall les seves pors, els seus anhels, les ombres del passat que ells s'han esforçat a oblidar...

Més de cinquanta anys després de la seva aparició pública, *Dones enamorades* ens arriba en una excel·lent traducció de Jordi Arbonès. Ha perdut, és clar, l'exquisida aroma de l'escàndol, la solidesa científica s'ha evaporat deixant només un regust innocu, queda només un pòsit anyenc, que desafia les modes i el pas del temps, el bouquet d'un clàssic que només els paladars més avesats i exigents sabran apreciar. ■